

Korak nazad, pa korak...

PIŠE: VLADIMIR GLIGOROV

Ključni strateški zaokret opozicionih stranaka je bio da se predstave kao proevropske. Strateški račun je jednostavan - toliko koliko ste vi, to će reći Demokratska stranka pre svih, za približavanje Evropskoj uniji, mi takođe možemo da budemo. I da nas ništa ne košta. Isto važi, praktično i za sva ostala strateška opredelenja. Kako su ona uglavnom deklarativna, nema razloga ne preuzeti ih; recimo, regionalna saradnja, suzbijanje korupcije i organizovani kriminala, socijalna pravda - i naravno, državni i nacionalni interesi. Kako je to sve propaganda, nema razloga te ciljeve prepustiti demokratama, jer se oni i ne trude da ih realizuju. Usled čega je neuspeh zagarantovan, pa tako i razočaranje glasača i konačno gubitak izbora. Alternativna strategija je da se izađe sa alternativom, što može da odbije čak i nezadovoljne glasače.

Dotatna prednost ove strategije je što ne dovodi sopstvene glasače u zabunu. Oni koji zapravo žele politički zaokret ne moraju da se pitaju da li to sada znači da su socijalisti i radikali iz osnova promenili svoju politiku - jer im je jasno da je reč o deklarativnom prilagođavanju. Tako da ovom strategijom ne gubite svoje glasače, a olakšavate nezadovoljnim glasačima vaših protivnika da ne glasaju za svoje stranke. Pa se na izborima načini korak nazad, i to ne baš mali korak, a da se to ili ne vidi ili se oceni samo kao način da se zapravo krene koračati unapred.

Gde se, ustvari, ide? Koliko se na samom početku može oceniti, reč je o povratku na politiku koja je vođena od formiranja vlade 2004. godine do odluke Međunarodnog suda pravde 2010. godine. Deklarativno će se voditi proevropska politika, dok će se stvarno činiti malo kako bi se proces integracije u Evropsku uniju ubrzao. Uz to, potrebno je uzeti u obzir da koalicija koja preuzima vlast ima podršku Rusije i Banja Luke. Takođe, da će se bar na samom početku suočiti uglavnom sa ravnodušnošću i u Briselu i u Vašingtonu. Tamo će se čekati da se vidi šta je tačno politika nove vlade.

Da je tako vidi se iz reakcija na prve izjave novoga predsednika i na političke nedoslednosti budućeg predsednika vlade. Kada je reč o predsedniku Republike, njegove su izjave shvaćene kao iskrenost koja ide uz nedostatak iskustva. Očekuje se da će toga biti manje u budućnosti i da će se uspostaviti kontinuitet u deklarativnosti. Tako da će se nastaviti sa istim nivoom i kvalitetom saradnje, uz sličnu sporost u rešavanju stalno prisutnih problema. Slična pragmatičnost se očekuje i od novog predsednika vlade, sasvim nezavisno od toga kako će se stvarno rešavati nagomilani problemi, pre svega ekonomski, ali i svi drugi.

Pri tome je potrebno imati u vidu da i domaći i međunarodni posmatrači uglavnom polaze od pretpostavke da su realna ograničenja takva da nova vlada, sve i da hoće, ne može da izvrši radikalne promene. Uz to, i u domaćoj javnosti se širi uverenje da između demokrata, neprednjača i socijalista, zapravo i nema neke bitnije razlike. U tome, bar u značajnoj meri, greše i jedni i drugi. Ideja da je napremljen korak napred, ali da se put ne može promeniti, pa da će i nove vlasti nastaviti da se ponašaju kao i stare, zapravo nije tačna, a nije u skladu ni sa činjenicama. Vlasti uvek mogu da krenu drugim putem, a to je po svemu što znamo ono što bi nove vlasti i htele - pitanje je jedino da li će to i moći.

To pre svega zavisi od opozicije, a to znači od sposobnosti Demokratske stranke da se organizuje kao stvarna opozicija. Kako sada stoje stvari, to neće ići lako. Postojeće rukovodstvo je zapravo odgovorno za političku strategiju koju su naprednjači i socijalisti mogli veoma lako da imitiraju. Teško je očekivati da će oni moći da povuku jasnu crtu koja razdvaja demokrate od stranaka koje će činiti vladu. Zbog toga je potrebno da rukovodstvo stranke preuzmu ljudi koji ne liče na političare koji vode protivničke stranke. Takve je lako naći u strankama u kojima postoji unutrašnja demokratija, koja se ispoljava i u ideološkim i u političkim razlikama, a pogotovo

Izbori u Srbiji i region

Razdoblje „hladnog rata“ na Balkanu?

PIŠE: DAVOR GJENERO

Specijalno za Povelju iz Zagreba

pomaže ako postoje različite frakcije. Koliko se može zaključiti iz javnih izvora, takve frakcionaške razlike ne postoje u Demokratskoj stranci. A, istaknutiji članovi rukovodstva ne iskazuju sklonost da unesu ozbiljne promene u ideološka i politička opredeljenja stranke.

Zapravo, rizik postoji da će, kao što je bio slučaj više puta u prošlosti, promene u Demokratskoj stranci dovesti do daljeg približavanja politike te stranke onoj koju zagovaraju naprednjaci i socijalisti. Tako da je sasvim moguće da se ponovi greška koja je i omogućila deklarativno izjednačavanje političkih strategija svih stranaka. Veoma je teško videti da će doći do promene u rukovodstvu Demokratske stranke uz koju će ići i promena odnosa prema osnovnim ideološkim i političkim problemima sa kojima se politička javnost suočava već nekoliko decenija. I gde se obično svaki iskorak završava korakom unazad.

Usled toga, nova vlada se neće suočiti sa nekom ozbiljnom opozicijom već na samom početku. Uz to, čak i ako krene da rehabilituje mnoge aspekte politike iz devedesetih godina, moći će da pređe dobar deo puta pre nego što se suoči sa ozbiljnom opozicijom. Ovo zato što je stanje slično onome sa kraja osamdesetih godina prošloga veka, kad je javnost kapitulirala pred retorikom i beskrupuloznošću. Tada je to bilo u jednom stannu euforije, dok je sada reč o rezignaciji, ali efekti bi lako mogli da budu isti.

Ono što se dešavalo tokom poslednjih sedam-osam godina je stvorilo uslove za tu kapitulaciju javnosti. Kao što se obično i opisuje put u ropstvo, mali gubici slobode vode većim gubicima, a potom i promeni režima. Tako da ono što izgleda kao jedan korak nazad, zapravo se pretvori u trajno nazadovanje. Rizik je utoliko veći što se manje primećuje.

Nakon parlamentarnih izbora u Srbiji pokazao se demokratski deficit, kojeg u Srbiji primjećuju tek rijetki, a identičan je onome što ga je u nekim prošlim prilikama pokazivao „demokratski“ dio hrvatske političke arene. Naime, iako je - tada još i formalno Nikolićeva - Srpska napredna stranka (SNS) bila relativni izborni pobjednik, u političkoj se areni u Srbiji smatralo sasvim normalnim da druga stranka po snazi prva dobije priliku formirati parlamentarnu većinu. Takva je situacija postala naročito paradoksalnom nakon Nikolićeve pobjede na predsjedničkim izborima, čime se pokazalo da je koalicijski kapacitet dotadašnjeg vođe naprednjaka u biračkome tijelu nešto, doduše neznatno veći od koalicijskog kapaciteta predsjednika Demokratske stranke.

Ova je situacija nalik na hrvatsko postizborno stanje 2007. godine kad su dio javnosti i neke političke stranke nastojali utjecati na tadašnjeg predsjednika Mesića da mandat za sastavljanje vlade ne dodijeli relativnom izbornom pobjedniku - predsjedniku HDZ Ivi Sanaderu, nego da potakne stvaranje postizborne koalicije suprotnoga predznaka. Koliko god je Sanaderova vlada bila štetna za interese Hrvatske, za nacionalnu je političku kulturu bilo povoljno to što je izbjegnuta situacija da se relativnom pobjedniku uskrati šansa da prvi pokuša formirati Vladu.

Sličan je demokratski deficit iskazao i aktualni predsjednik Slovenije prilikom formiranja nove administracije krajem prošle i početkom ove godine. On je, doduše, skrupulozno ustavnim odredbama, mandat za sastavljanje vlade najprije dodijelio relativnom pobjedniku Zoranu Jankoviču, za kojega je unaprijed bilo jasno da nema šansi okupiti većinu. Međutim, nakon što to Jankoviču nije uspjelo, predsjednik Danilo Türk na svaki je način nastojao izbjeći dodjelu mandata Janezu Janši, za koga se znalo da može sastaviti Vladu, pa je razmišljao i o još jednom krugu u kome bi Jankovič ponovno pokušao sastavljati Vladu i o uvođenju u političku igru „slovenskoga Marija Montija“, koji